

ACC. N:R M. 15297: 1-4.

Landskap: Skåne Upptecknare: Mätty's Isabo, Lund
Härad: L. Isbo Berättare: Pilip Kleist
Socken: Björnehulta ö Kvidinge Berättarens yrke: smedmästare
m. fl.
Uppteckningsår: 1961 Född år 1893 i Kvidinge

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
—

Smeden. s. 1-4.

LUF 111

Jag började smedyrket i samma år när jag hade gått och läst. Jag ville inte bli smed egentligen, jag ville bli lokförare. Det var 1907 på hösten när jag började. Då började vi klockan 6 på morgonen. Smedkammaren var klädd med bräder och vi kunde inte elda där. Så att det snöade in i smedkammaren. Men det gick ändå. I första året fick jag 60 kronor. Det förekom inte att någon kunde slippa: om lärpojken rymde hem, gick mästartaren eller en gesäll efter honom. Det var lagligt att mästartaren kunde ta honom tillbaka. På morgonen skulle smis nitnaglar och haspar en halv timme innan vi fick kaffe. De var mycket snåla med maten på det stället. Mästaren dog just under min lärotid: vi var så glada på den morgonen när vi fick veta att han hade dött: vi skall vi äta oss mätta - tänkte vi. Maten var mycket dålig och mycket lite. Den gamla frun hade suttit inne i rumet när vi gick in och delade brödet: hon delade på var skiva, mer fick vi inte. Smöret var på bordet och vi lämnade rumet lika hungriga. En gång viskade gesällen att "gå dit och skär en annan skiva." Jag gick dit och skar men frun märkte det i det andra rumet och jag fick en smäll så att jag flög. Jag välte kaffekoppen. Men jag gick ut. "Det är inte meningen att ni skall äta er mätta" - sade hon. "Ni skall ha frukost klockan 9." Det var aldrig någon riktig mjölk på bordet: jag tror nu att ~~att~~ mjölken var alltid separerad. Den som hade kommit tillbaka från mejeriet.

Vi hade fridagar. Vi hade Ängelholmsmarknaden på våren, och en annan på hösten.

Min mästare hade mycket att göra med slättermaskiner och skoningen. Min första plats var ~~en~~ på en gård hos en gårdsmedesmästare. Vi var där tre: mästaren en lärpojke och jag. Där skulle jag få 125 kronor: det var det andra året. Jag bodde ~~från~~ en halv mil från den gården och jag gick varje dag dit och tillbaka. Min mor sade att jag skulle göra det. Om jag hade fått bo i smedkammaren då lönen hade blivit mindre. Jag gick varje morgon kvart i fem. Vi började 6. Jag

tjänade en femma på den varje månad. Jag slet inte så mycket skor på den för att jag gick barfota så länge jag kunde. Här filade jag mycket; månaden in och månaden ut. Det gällde att skena även om vi inte hade så mycket att göra. Annars gården hade avskedad folket. Där var en gesäll som var alldeles oduelig. Han var där många år. Han hade inte lärt yrket ordentligt. Men inte så enkelt att lära sig smedyrket. Jag själv hade 25 lärpojkar. Det var inte mer än en som var riktig duktig. Men det har blivit en hel del smed av dem. Men de 25 som lärde hos mig stannade inte hela tiden hos mig. De flyttade till andra mästare också.

I första året fick man inte göra något annat än dra på bälgen och slägga. De gjorde ingenting under det första året, men om man ville kunde man lära sig en hel del. Man fick ju titta på allting. Man lärde de olika verktygen. Om mästaren tittade på en, lärlingen räckte honom med det samma. Man använde mycket plattammare på den tiden. Sänker ~~xxx~~ hade man också en hel del.

Fria var inte mer än de två marknadsdagarna i året. Det har inte förekommit att någon var sjuk. Smederna var inte sjuka. De var bara skebenta. De blir dem för att de står alltid och släggjar. Jag fick lära mig hur man skall stå medan man släggjar. Så får man aldrig dålig ställning. När jag vilade mig ställde jag benen i kors, så blev jag aldrig skenbenta.

Det kunde vara besvärligt med gesällerna. Jag hade under min lärotid en som hade fästmö och kom hem alltid för sen. Så att jag fick värma sängen åt honom. Det var rysligt att krypa in i sängen. Vi hade vantar på oss när läste tidning på kvällarna. Ofta värmdes vi en tegensten i fyren och satte i sängen insvept i en papper. Vi tvättade oss i smedjan i en spann. Man fick värma upp vattnet med skröt från fyren. Det var samma standard överallt på smedjorna. Det var svårt på vintern, men arbetet hade vi nästan lättast då. Då smidde vi nitnaglar och spikar på lager. Nitnaglarna smidde ut av gamla hästskor.

Efter min lärotid kom jag till verkstaden: där fick jag göra allt möjligt. Jag fick lära mig svetsa. Jag var där tre år och tre månader. Efter detta arbetade jag på en båt till år. Jag var maskinist där. Jag fick elda huvudsakligen. Det gick mycket kol till på denna ångbåt och det var mycket sväsamt att elda. Sedan började jag här omedelbart. Så att jag har varit här 22 år. När jag satte upp egen smedja, då hade jag ingenting att göra. I första året var det rätt svårt. Det var inte gammal smedja utan helt nytt, det fanns ingen kundkrets. Det var en annan smed som inbillade mig att här ~~kax~~ skall bli bra. Om man vill ha kunder då får man inte sitta inne. Man skall ut ibland folk. Man skall gå med i handverksföreningen, man skall gå med i föreningar som går i lag med såna . Den första kunden kände jag inte, så jag gjorde honom gratis. Och då får man vara om som var religiösa, vara med alkoholister och nykterister. I första året hade 800 kronor inkomst. Jag hade ju pengar för det första året, jag hade ju sparat 3000 kronor ute i sjön. Men när jag köpte in verktyg det var bara 150 kronor över. Man behövde ju inte äta något vidare. Det var tråkigt: jag ^{var} ofta på väg att jag skall sluta. Jag gick in till en sadelmakare som bodde bredvid oss: jag ville lämna nyckeln och sade: " här har du nyckel och du kan sälja allt sk.. som finns därinne för att jag skall sluta." Men han lungnade mig: det går inte på en dag, du skall komma i gång sa han. Han hjälpte mig att skaffa kunder. Han ordnade t.o.m. att jag fick putsa mässingen i kyrkan. Jag fick 50 kronor för det, och det gick 42 kronor på putsmedel. Men sådant skall man också göra: så blir man känd nämligen. Inte så mycket pengar, utan arbetet som är viktigaste för en nybörjare. Jag hade en bormaskin som var långsamt. När kom pojkar på kvällarna att hålla hus i verkstad då sade jag till dem: "jag skulle se i ansiktet som skulle kunna dra igenom ett borrhål utan att stanna och vila sig." Och då gjorde en efter den andra. Jag fick

ACC. N:R M. 15297:4

många hål på detta sätt. Smedjan var ett mötasplats. Den var
en nyhetsförmedling och kontaktpunkt för folket på bygden.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND